

ensure the national security of Ukraine]. *Zemel'ni vidnosyny i prostorovy rozvytok v Ukraini: materialy Mizhnar. nauk. konf. (13–14 kvit. 2006 r.)*; u 2-kh ch.; vidp. red. B. Danylyshyn. Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy, 2006. CH. I. S. 157-160. [in Ukr.]

8. Yevdokymov M. O., Kravchenko O. V. Vnesennya zmin i dopovnen' do Zemel'noho kodeksu Ukrainy – neobkhidna peredumova vdoskonalennya derzhavnoho upravlinnya zemlyamy [Making changes and additions to the Land Code of Ukraine - a necessary prerequisite for improving public land management]. *Zemlevporyadnyy visnyk*. 2004. № 4. S. 59-65. [in Ukr.]

9. Orhanizatsiyno-pravovi problemy rozvytku aharnoho i zemel'noho rynku v Ukraini [Organizational and legal problems of agricultural and land market development in Ukraine]: Na-ukova dopovid'. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrainy, 2005. 88 s. [in Ukr.]

SUMMARY

Liliya V. Mezhevska, Mariya A. Kapinus. Land moratorium: threats and prospects. Currently, there are a number of negative consequences of the moratorium that need to be addressed immediately, amendments to existing legislation because the moratorium hinders rural development and agriculture, prevents the redistribution of land resources to more efficient owners and producers, reduces rent and owners' incomes, and limits access to credit resources. Under such conditions, there is no land market, farmers and small landowners have no incentive to invest. As a result, a significant part of land plots is leased by large companies, which have a significant impact on the social structure of the village. Land productivity is far from Ukraine's potential, as long-term investments are needed to improve it. Foreign investors, companies with the necessary knowledge and equipment, are reluctant to invest in Ukraine due to imperfect legal guarantees. A favorable legal climate is needed to improve the agricultural sector. In turn, lifting the moratorium could lead to economic growth. But it should be remembered that lifting the moratorium on land is largely not an economic but a political decision, as there is a risk of mass purchase of Ukrainian lands by foreigners, resulting in the complete loss of ownership and control of their territory.

Thus, analyzing the current legislation of Ukraine, scientific publications of famous scientists, economists, politicians, lawyers, given their positive and negative statements about the moratorium on the sale of agricultural land, we can conclude that there are both threats and prospects for a land moratorium.

Keywords: moratorium, agricultural lands, land ownership, purchase and sale, land reform, land market, Land Code of Ukraine.

УДК 347.615

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-156-160

Юлія УС[©]

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ АЛІМЕНТІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ

На жаль, вже протягом десяти років Україна є європейським лідером за кількістю розлучень, адже українці розривають шлюб майже удвічі частіше, ніж європейці. Якщо розлучається пара, в якій є дитина, тоді з найбільшими труднощами стикається та особа на утримання якої залишається неповнолітня дитина. Завжди в юридичній практиці були батьки, які невідповідально відносились до сплати аліментів на утримання власного сина чи доньки. Ця особа усіляко намагається уникнути фінансової відповідальності, тому саме це питання є величезною проблемою на теперішній час.

Розглянуто способи стягнення аліментів на дитину та важелі впливу у разі невиконання або неналежного виконання обов'язку щодо утримання дитини.

Ключові слова: аліменти, стягнення аліментів, виконавче провадження, примусове виконання рішення суду.

Постановка проблеми. Відповідно до статті 8 Закону України «Про охорону дитинства» [1], кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного та соціального розвитку. Частиною другою статті 51 Конституції України [2] та статтею 180 Сімейного кодексу України [3] визначено, що батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Але закріплені права дитини на утримання та обов'язок батьків забезпечувати дитині відповідний рівень життя, харчування, виховання не завжди є належним у нашій країні. Ухилення від обов'язку утримувати дитину або неналежне його виконання батьками призводить до необхідності примусового стягнення аліментів. У зв'язку із цим є потреба проаналізувати чинне законодавство, що регулює порядок стягнення аліментів. Особливим об'єктом права власності дітей у міжнародному праві і законодавстві є аліменти. На законодавчому рівні юристи розробляють всілякі способи стягнення аліментів. Також пропонують варіанти вирішення питань, пов'язаних із заборгованістю.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Деякі проблеми обраної нами теми наукової статті знайшли своє відображення у працях: О. Й. Пергамент, В. П. Нікітіна, Л. І. Пацева, Н. М. Єршова, Г. П. Гришин, М. В. Антокольська, Л. В. Сапейко, Л. В. Афанасьєва, М. К. Мамедова, М. А. Данилян, Н. Ш. Бахмані та ін.

Мета статті: вивчення теоретичних аспектів способів призначення аліментів на користь дитини, встановлення недоліків у застосуванні правових норм та шляхи їх подолання, дослідження порядку стягнення аліментів за чинним законодавством.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, ми повинні розібратися, що таке поняття «аліменти». Аліменти (лат. *Alimentum* – харчі, продовольство) обов'язок утримання у визначених законом випадках одним членом сім'ї інших, які потребують цього. Здійснюються або за згодою, або в судовому порядку. Під час розлучень кошти виплачуються на утримання дітей, а в деяких західних країнах відповідно до шлюбного договору на утримання одного колишнього партнера іншим. Найпоширенішим є утримання батьками неповнолітніх і непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги, а також утримання дітьми непрацездатних батьків. Діти можуть бути звільнені від сплати аліментів для утримання своїх батьків, якщо буде встановлено, що батьки ухилилися від виконання батьківських обов'язків [4]. Статтею 51 Конституції України проголошено, що батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття [1]. Обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття закріплений також і в статті 180 Сімейного кодексу України [3]. Крім того, статтею 8 Закону України «Про охорону дитинства» [7] передбачено, що кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку. Тому законодавчо закріплено порядок виплати аліментів в Україні, яке визначається статтями 181–185, 191, 199 Сімейного кодексу України [3].

Аліменти можна визначити за згодою сторін. У цьому разі один із батьків подає заяву за місцем своєї роботи про нарахування аліментів на дитину, вказавши розмір та строк. Або ж батьки можуть укласти договір про сплату аліментів, в якому визначаються розмір та строки. Договір укладається в письмовій формі та посвідчується нотаріально. Якщо аліменти одним з батьків не сплачуються, аліменти стягуються на підставі виконавчого напису нотаріусу. Треба зазначити, якщо аліменти добровільно одним з батьків не сплачуються, друга сторона повинна звернутися до суду. В судовому порядку розгляд справ про аліменти розглядаються в наказному провадженні.

Наказне провадження є самостійним і спрощеним видом судового провадження у цивільному судочинстві під час розгляду окремих категорій справ, у якому суддя в установлених законом випадках за заявою особи, якій належить право вимоги, без судового засідання і виклику стягувача та боржника на основі доданих до заяви документів видає судовий наказ, який є особливою формою судового рішення [6].

Відповідно до частини 1 статті 160 Цивільного процесуального кодексу України судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених статтею 161 цього Кодексу [5]. Із заявою про видачу судового наказу може звернутися особа, якій належить право вимоги, а також органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Судовий наказ можливо отримати в середньому за місяць і звернутися до органів виконавчої служби для примусового стягнення. За загальним правилом, судовий наказ набирає чинності після закінчення строку на подання заяви про його скасування, однак відповідно до статті 167 Цивільного процесуального кодексу України судовий наказ про стягнення аліментів оскарженню не підлягає[5].

Аліментні платежі є власністю дитини, однак стягуються на користь того з батьків, з ким проживає дитина. У разі нецільового використання аліментних платежів одним з батьків, другий з батьків має право в судовому порядку зменшити суму аліментних платежів або добитися внесення частини аліментних платежів на особистий рахунок дитини. Контроль за цільовим використанням аліментів в інтересах дитини здійснюють органи опіки та піклування.

Виплата аліментних платежів повинна відбуватися щомісяця на кожную дитину. Аліменти на дитину в Україні бувають таких видів:

- аліменти на дитину до 18 років (до повноліття), згідно зі статтею 180 СК;
 - аліменти на дитину, яка продовжує вчитися з 18 до 23 років (аліменти після 18 років), згідно зі статтею 199 СК;
 - аліменти на дитину інваліда – до зняття інвалідності або довічно; згідно зі статтею 198 СК;
 - забезпечення додаткових витрат на дитину, які пов'язані з особливими подіями.
- Витрати на розвиток здібностей дитини (музика, танці, образотворче мистецтво, спорт) або лікування хвороб, каліцтв дитини, згідно зі статтею 185 СК.

Але дуже часто, аліменти не сплачуються, заборгованість існує.

З 08.07.2017 року за несвоєчасну сплату аліментних виплат відповідно до статті 196 СК виникає відповідальність у вигляді пені. Можливе нарахування пені в розмірі одного відсотка суми несплачених аліментних платежів за кожен день прострочення з дня прострочення сплати аліментів до дня їх повного погашення або до дня прийняття судом рішення про стягнення пені, але не більше 100 відсотків заборгованості. Це досить серйозні штрафні санкції, оскільки згідно з правовою позицією, висловленою Великою палатою Верховного Суду в постанові від 3 квітня 2019 у справі № 333/6020/16-ц, виробництво № 14-616цс18, розмір пені по аліментних платежах розраховується за такими принципами:

- прострочення зі сплати аліментних виплат починається з 01 числа місяця, наступного за поточним;
- пеня нараховується на весь період прострочення по кожному місяцю окремо (наприклад, пеня за місяць прострочення становить 30 %, за рік прострочення – 365 %);
- сума пені обмежується сумою заборгованості, якщо сума заборгованості по аліментних виплатах становитиме 12 000,00 грн, а пеня за прострочення становитиме 20 000,00 грн, стягненню підлягає 12 000,00 грн.

Розмір пені може бути зменшений, якщо прострочення сталося не з вини платника аліментів, наприклад, через невивіду заробітної плати роботодавцем. За несплату аліментних платежів також передбачена адмінвідповідальність. Згідно зі статтею 1831 КоАП несплата аліментних платежів на термін більше шести місяців, а аліментів дитині інваліду на термін більше трьох місяців карається громадськими роботами від ста двадцяти до двохсот сорока годин. Повторне подібне порушення протягом року карається громадськими роботами від двохсот сорока до трьохсот шістдесяті годин. Згідно зі статтею 164 КК злісне ухилення від сплати аліментів карається громадськими роботами від вісімдесяти до ста двадцяти годин, арештом на строк до трьох місяців, або обмеженням волі на строк до двох років. Повторна судимість за цією статтею карається громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до трьох років.

Крім того, згідно з пунктом 9 статті 71 ЗУ «Про виконавче провадження» [9] у разі заборгованості по аліментах під час виконання рішення суду більше шести місяців, а по аліментах для дитини інваліда більше трьох місяців, державний виконавець виносить постанову, до моменту погашення аліментів в повному обсязі:

- про заборону виїзду за кордон;
- про обмеження права керування транспортним засобом (забороняється застосовувати такий захід, якщо автомобіль є єдиним джерелом доходу, використовується для транспортування інваліда I, II групи, дитини-інваліда, належить учаснику АТО);

- про обмеження права володіння мисливською, травматичною зброєю;
- про обмеження права на полювання.

Згідно з пунктом статті 71 ЗУ «Про виконавче провадження» до боржника виконавцем також застосовуються штрафні санкції за борги з аліментів в таких розмірах:

- за борги більше року – штраф 20 % від суми заборгованості;
- за борги більше двох років – штраф 30 % від суми заборгованості;
- за борги більше трьох років – штраф 50 % від суми заборгованості.

Однак тривалість і складність притягнення до такої відповідальності не означає, що ця норма – лише бутафорія для залякування. Наприклад, тільки у Київській області з початку 2020 року проти злісних неплатників аліментів порушено 3 кримінальні справи і, швидше за все, список поповнюватиметься новими порушниками. Тому треба наголошувати: кримінальна відповідальність за порушення прав дітей на належне утримання діє, і той, хто оминає шлях добровільного виконання батьківських обов'язків, потрапить до в'язниці примусово.

Висновки. Аліменти – це обов'язок утримання у визначених законом випадках одним членом сім'ї інших, які потребують цього. Проаналізувавши статтю 181 Сімейного кодексу України можна виокремити основні способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину, а саме: за домовленістю між батьками та за рішенням суду. Досліджуючи відповідальність за несплату аліментів, треба визначити, що дійсно в державі існує проблема, а саме не можливо стягнути аліменти з людини, яка не працює або не має майна, що зареєстровано на боржника.

Проаналізувавши статистику виплати аліментів на території України, можна стверджувати що вони виплачуються не своєчасно та міститься велика заборгованість, тому вбачаємо за необхідне посилити відповідальність та контроль за виконання на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>;
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Ст. 147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=uk#Text>;
3. Сімейний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21–22. Ст.135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2947-14#Text>;
4. Юридична енциклопедія / ред. кол. Ю. С. Шемшученко. 1998р. С. 672.
5. Цивільно-процесуальний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Ст. 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15#Text>.
6. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження : Постанова пленуму Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23.12.2011 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11#Text>.
7. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. Ст. 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
8. Антокольская М. В. Семейное право : учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Юрист, 2002. 336 с.
9. Про виконавче провадження : Закон України. Ст. 207. Перелік від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.

Надійшла до редакції 03.12.2020

References

1. Pro okhoronu dytynstva [About the protection of childhood] : Zakon Ukrainy vid 26.04.2001 r. № 2402-III. St. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>; [in Ukr.].
2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. St. 147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=uk#Text>; [in Ukr.].
3. Simeynyi kodeks Ukrainy [Family Code of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2002. № 21–22. St.135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2947-14#Text>; [in Ukr.].
4. Yurydychna entsyklopediia [Legal encyclopedia] / red. kol. Yu. S. Shemshuchenko. 1998r. S. 672. [in Ukr.].
5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine] : ZakonUkrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV. St. 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15#Text>; [in Ukr.].
6. Pro praktyku rozghliadu sudamy zaiav u poriadku nakaznoho provadzhenia [On the practice of consideration of applications by courts in the order of injunctive proceedings] : Postanova plenumu Vyshchoho spetsstyalizovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid

23.12.2011 r. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11#Text>; [in Ukr.].

7. Pro okhoronu dytynstva [On the protection of childhood] : Zakon Ukrainy vid 26.04.2001 r. № 2402-III. St. 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [in Ukr.].

8. Antokolskaya M. V. Semejnoe parvo [Family law] : uchebnik. 2-e izd., pererab. i dop. Moskva : Yurist, 2002. 336 s. [in Rus.].

9. Pro vykonavche provadzhennia [About executive proceedings] : Zakon Ukrainy. St. 207. Perelik vid 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>; [in Ukr.].

SUMMARY

Yuliya O. Us. Certain aspects of alimnet accounting and liability for failure to comply with obligations. Unfortunately, for ten years now, Ukraine has been the European leader in the number of divorces, as Ukrainians divorce almost twice as often as Europeans. If a couple who have a child divorces, then the person with the maintenance of a minor child also faces the greatest difficulties. There have always been parents in legal practice who were irresponsible in paying child support for their own son or daughter. This person is trying to avoid financial responsibility, so this issue is a huge problem today.

Today is characterized by the recognition of women and men as equal persons. According to the Constitution of Ukraine, marriage is based on the free consent of a man and a woman. Each spouse has equal responsibilities and rights in marriage and family. The Constitution of Ukraine states that the right to family, motherhood and fatherhood in our state is protected by the state.

In this paper, we will analyze alimony as an object of children's property rights. The article examines the current legislation, the rules of which regulate the procedure for awarding child support and the procedure for enforcement of a court decision on the recovery of child support.

The issue of maintenance of minor children is mentioned in the following regulations: Law of Ukraine of 17.05.2017 № 2037-VIII "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Strengthen the Protection of the Child's Right to Proper Maintenance by Improving the Procedure for Recovery of Alimony"; Family Code of Ukraine of January 10, 2002 № 2947-III; Civil Code of Ukraine of January 16, 2003 № 435-IV; Civil Procedure Code of Ukraine Law of 18.03.2004 № 1618-IV, as well as cases from the unified register of pre-trial decisions, because it is important to analyze the practice of judges of Ukraine on this issue.

On the positive side, our state has been actively working to close the gap on alimony payments for the last three years.

The article will discuss ways to collect child support and leverage in the event of non-performance or improper performance of child support.

Keywords: *child support, alimony, enforcement, enforcement of court decisions.*